VII-DIK ÉVFOLYAM. ÁRA 1 KORONA.

Csokonai képes kiadásban.

Több mint negyedszázad évvel ezelőtt nagy esemény gyanánt tünt fel a magyar irodalom szerény világában Petőfi Sándor költeményeinek illusztrált kiadása, vagy ahogy akkor hívattik: *díszkiadásnak* megjelenése a könyvpiaczon.

Mercsz vállalkozásnak tetszett ez abban az időben, mert a díszes könyvnyomdászat és a képek sokszorosító művészetének mezején általában, de különösen hazánkban annyira elmaradottak voltunk, hogy valamirevaló feketenyomásu díszes képet csak elvétve, szinesseket meg éppen nem tudtunk itthon előállítani és szégyen ide, szégyen oda, a kitűzött czél elérése érdekében bizony elfogadtuk mi szívesen a külföldi műntézetek reprodukczióit s hacsak lehetséges volt, szépen kiegyeztünk a némettel, hogy a clichéről feljítse le a metsző és a nyomást eszközöl műintézet nevét. Éppen ezért eleinte nem nagy bizodalommal fogadta a hazai közönség a még ismeretlen nevü Mehner Vilmos könyvkiadó czég előfizetési felhívását s ha a Franklin-társulat nyomdája, továbbá a munkatársak kitünő bizalomnak örvendő nevei nem jöttek volna segitségére, aligha gyül össze annyi előfizető, hogy az első kiadás is biztositott legyen. Igy azonban igen szépen indult meg az előfizetők aláirataso s az első kiadást többször is meg lehetett ujitani s ugy tudjuk, hogy a kiadó könykereskedőczég anyagilag sem vallotta káritt vállalkozásának, erkölcsileg pedig az feltétlenül fényes sikerünek mondható.

Csokonai Vitéz Mihály minden munkáinak kiadását legnagyobb irodalom-történetünknek Toldy Ferencz kisérlete meg 1844-ben, amidőn a nemzeti könyvtár füzetes kiadványai alakjában bocsájtotta nagy gonddal egybeállitott müvét világ elé, de ugy ez a munkálat, mint a többi utána következő sorozat Csokonai összes müvelt nem ölelte fel, amit — az azon korbeli puritán felogásokat tekintve — egészen természetesnek találhatunk; illusztrált kiadásnak pedig — s szokásos arczkép s egy-egy siremlék beilleszése folytán — egyik sem volt tekinthető.

Ezelőtt mintegy hat évvel már inditványoztam a Csokonai-kör választmányi ülésén, hogy gondolkozzunk egy illusztrált Csokonai kiadásán, de akkor azzal a nagyon elfogadható érvvel tértünk az inditvány felett napirendre, hogy előbb adjunk az olvasóközönségnek s válogatott müveikből egy olcsó zsebkiadást, aztán irassuk meg a költő élet- és jellemrajzát s csak azután gondoljunk a nagy költséget, igen sok fáradtságot, ügybuzgalmat és kellő szakértelmet igénylő illusztrált Csokonai kiadásra.

Az első előfizetést, a válogatott müvek olcsó kiadása már teljesült. Az 1905. évi május hóban. Ielofyi századfor emlékünnepély alkalmára dr. Kardos Albert főrediskolai tanárnak, a Csokonai-kör ügybuzgó titkárának összeállításában megjelent s az olvasó közönség kezébe adatott a koronás kiadás. A második feltétel, a nagy költő élet- és jellemrajzának megiratása most van folyamatban s reményleni lehet, hogy egy-két év alatt ezzel a becses munkával értékesen megszaporodik irodalomtörténeti müveink száma.

Ily körülmények között, miután az idő példáitan gyorsasággal rohan felettünk, elérkezettnek véltem ismét felujitani inditványomat s az jelenleg a Kör választmányának elbirálása előtt áll. Az én óhajtásom az volna, hogy a Csokonai képes kiadás a debreczeni Csokonai-kör által 1915-ben, tehát a Kör fennállásának negyedszázados évfordulójára adatnék ki, hogy igy e nevezetes ünnepélyt kellő módon ünnénk meg ugy a Kör diesőségére, mint az irodalmi és müvészi világ örömére.

Szeretném én is elérni e díszkiadásnak megjelenését, sőt büszkeségemnek tartanám, ha annak létrejövetelében szerény tehetségemmel magam is közreműködhatnék.

Id. Komlossy Arthur.

* * *

A fenti czikkel kapcsolatban helyén valónak találják, hogy a tervbe vett Csokonai képes kiadásnak mintegy előfutárjaként egy debreczeni kedves jelenetet ábrázoló képet adjunk olvasóinknak, mely Kovács János akad. festőnk müvészeté dicséri s mely éppen Komlossy Arthur közleményével jelent meg az ifju Csáthy Ferencz által 10,000 példányban kiadott Diák-naptó ez évi folyamában.

A közlemény igy szól:

Csokonai Vitéz Mihály

egyik legszebb költeménye s annak rövid története.

A rózsabimbóhoz.

Nyíj ki nyájasan mosolygó
Rózsabimbó! Nyíj ki már,
Nyíj ki; a bokorban bolygó
Gyenge szellők csókja vár.

Nyíj ki gyenge kerti zsenge:
Hébe nektárt tint le réd,
Szűz nyakadba Flóra gyenge
Bársonyos palástot ád.

Oh mikönt fog díszesedni,
Véled e paránsy kert!
Oh, hogy ohajtják lszedni
Rólad azt a drága szert!

Hadd szakasszalak le, édes
Rózsaszál: szép vagy te már.
Hej, ha meglát, hány negédes
Hány kisfér leányka vár!

Nem, nem! egy leány se nyissa
Büszke fűzőjét to rád.
Ültetőd kedves Julissa
Néked ujabb kertet ád.

Ott kevélykedj' biborodtal.
Ékesebb hihorja közt!
Ott kevélykedj' illatodtal.
Kedvesebb illatja közt.

A vers története.

Konti Juliánna — utóbb *Komlossy Dánielné* — született 1788 május 3-án Debreczenben és így *Csokonainak* ennyivel korábbi szülővárosában visszatérésekor 1800 május közepén, 13-ik évébe lépett viruló hajadon volt. Azon időben a *Juliánna* nevet nem Juliskának, vagy Julcsának kicsinyitették, hanem *Julie*-nak, a *Mária*-nak stb. *Konti Julie*, harántoja a Pándy, majd a Dömsödy ház szép leánya, *Zsófi*, Sárváry Pál professzor neje és Sárváry *Lőrincz*, barátom hugonnyja volt, ki bár időnek s akkor már talán asszonyszorban is lehetett, műveltségik s különösen a zene, a klavier kultiválása barátságukat állandóvá tette. Mikor hire futott, hogy *Csokonai*, az akkor már országos nevű költő, hosszas tartózkódóte után hazajött, a két jó barátnő elhatározta, hogy szivesen fogadják a szerelmében osalódott szegény poétát és igyekszenek bánatát feledteni. Csakhamar szerét ejtették, hogy *Csokonai*, meghivást kapott a Dömsödy-házhoz uzsonnára s a két nő 1800 május havában — a házi kis kertben — rózsacskokrai várta kedves vendégét. Köpönk, mely id. Kovács János akadémai festő kitünő rajza után készült, azon jelenetet ábrázolja, midőn *Csokonai* a kis házi kert ajtaján belép s a Mpcsn megülve, kalapjelevve köszönt a nőket, majd *Konti Julistát* a felső nyujtott rózsacskorot bajlavai átvezi. A házi kiskert 1701—92-ik évi összeirás szerint a Pándi János uram, utóbb Dömsödy Gábor és neje Pándy 'Susánna asszony tulajdonná képezé Czegléd-utcza 81. szemszám alatti (most Németh András és neje Angol királynő vendéglője) házhoz tartozott s azt utóbbi tulajdonosa eladta Stiber Jánosnak, ki is a kertet Batthyány-utcza 6. szemszám alatti telkéhez csatolván, bekéritette. Ugy tehát a rózsatőcek és jázminlugacsk egykori berkei fölé a czindes polgári családi élet költött.

E szives fogadtatás s a rózsacsokor indiptán a hálhatatlan nevű kitűt'a fent közölt hájas költemény megirására, mely a „Lilla dalok" gyűjte

Schön Sándornál kapháták a legjobb ÓVSZEREK!!
Franczia és szesztlen gumi kötöttegységek
Debreczen, Piacz-utcza 17. sz., Szemüveges-ház.

ményének egyik legszebb ékessége és trochaikus versszemben irott érzékeny dalainak legsikerültebbje s egy zenéféhez, mint szavalásra egyaránt alkalmas. Kifordul benne a fiatal leány neve is, ott, hol ezt mondja: „Ültetőd kedves *Julissa*" — mi azt jelenti, hogy a rózsabimbó tőjének ültetője Dömsödy Zsófi s annak kedves barátnője, Konti Julis. Sok kindásban ezt érthetetlennek minősítvén, a Julissa nevet egészen kihagyták s nem tudván annak jelentőségét, valami sajtóhibának gondolták a helyébe három csillagot tettek. (*** igy.)
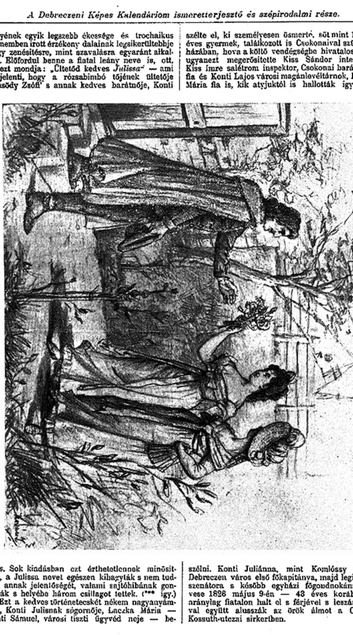
Ezt a kedves történetecskét nálunk negyvenévnek, Konti Juliannak sógornője, Laczka Mária — Konti Sámuel, városi tiszti ügyvéd neje — beszélte el, ki személyesen ismerte, sőt mint 10—12 éves gyermek, találkozott is Csokonaival szülőinek házában, hova a utóbbi vendégszeretőjére hivatalos volt; ugyanezt megerősítette Kiss Sándor intendáns, Kiss ingo salétrom inspektor, Csokonai barátjának fia és Konti Lajos városi magánjövédtárnok, Laczka Mária ifja is, kik atyjuktól is hallották igy elbeszélve.